

Voor u uitgestippeld...

Samen beter screenen op taalontwikkelingsstoornis

Gelezen door Emily Miesen en Merian Bouwmeester

In haar in juni 2021 verdedigde proefschrift stelt Margot Bochane dat met de huidige taal-screeningsmogelijkheden binnen de jeugdgezondheidszorg niet alle kinderen gesignaleerd worden, die gebaat zouden zijn bij vroegtijdige interventies op het gebied van taalontwikkeling. De vroegsignalering van een taalontwikkelingsstoornis (TOS), waarvan de prevalentie 5% is, is belangrijk omdat dan tijdig met behandelen gestart kan worden.

◦ **STIP: wat lazzen wij?**

Met haar proefschrift, *Uniform screening for atypical language development in Dutch child health care*, wil Bochane een bijdrage leveren aan het beter signaleren van taalontwikkelingsstoornissen. Het proefschrift behandelt in zes hoofdstukken de volgende onderzoeksvragen (en vertaalt deze naar verbeterpunten):

- Wat is de consensus van logopedisten over rode vlaggen voor een taalontwikkelingsstoornis?
- Welke kenmerken van auditieve verwerkingsstoornis overlappen met kenmerken van een taalstoornis?
- Wat is de validiteit van het huidige preventieve taalscreenings-protocol op de leeftijd van 2 jaar en heeft de klinische beslissing van de professional invloed op de validiteit?
- Constructie van een nieuw taalscreeningsinstrument aan de hand van de vraag: Welke set van duidelijke en onderscheidende mijlpalen weerspiegelt de taalontwikkeling bij kinderen van één tot zes jaar?
- Wat is de validiteit van het nieuw ontwikkelde instrument, genaamd *Early Language Scale (ELS)*?
- Wat zijn de percepties, opvattingen en wensen van verzorgers van kinderen met en zonder atypische taalontwikkeling m.b.t. taalscreening in de preventieve jeugdgezondheid?

Naar aanleiding van de onderzoeksresultaten wordt er in het proefschrift geconcludeerd dat de taalscreening vanuit de Richtlijn Taalontwikkeling weliswaar goed verloopt, maar aangevuld zou moeten worden met de ELS. Daarmee wordt bewerkstelligd dat de focus niet alleen ligt op de mijlpalen rond 2 jaar (in het verrijkte van Wiechenonderzoek) en enkele vragen bij 3 en 4 jaar, maar dat er ook gescreend wordt op wat latere problemen. De taalontwikkeling duurt immers tot 6 jaar en problemen kunnen zich tot die leeftijd voordoen.

Wij stippelden het laatste hoofdstuk voor u uit, waarin de onderzoeksvraag rondom percepties, opvattingen en wensen van verzorgers wordt beantwoord en verbeter-thema's voor de structurele taalscreening worden gepresenteerd. De basis hiervoor is een interview van zeven vragen dat bij 38 ouders is gehouden. Voor het maken van die interviewvragen waren de onderzoeksvraag, literatuur over taalscreening en het ecologische model van Bronfenbrenner de

uitgangspunten. In de analyse van de interviews gebruikt de auteur zes subthema's¹ op basis waarvan drie aanbevelingen worden geformuleerd:

1: Implementatie van een meer gezinsgerichte aanpak

Ouders gaven aan behoefte te hebben aan emotionele en informatieve ondersteuning. Het geven van die ondersteuning zorgt voor meer ruimte om vragen te stellen en hun gevoelens te laten zien, waardoor ze ook meer handvatten krijgen om hun kind te begeleiden in zijn/haar spraak-taal-ontwikkeling. Ouders willen gehoord worden in wat zij denken van de taalontwikkeling en blijken het lastig te vinden om zeker te zijn van de accuraatheid van hun indruk. Wat ouders betreft kan deze ondersteuning zowel individueel als in groepsvorm worden geboden.

2: Implementatie van interprofessionele samenwerking

Samenwerking van JGZ-professionals (met kennis over ontwikkeling) met de kinderopvang-professionals, die het kind veel frequenter zien, zorgt voor een completer totaalbeeld van de ontwikkeling van het kind. Daarbij is het nodig dat beide partijen het belang inzien en dat er afstemming is over de inzet van zorg en het evalueren daarvan. Dat betekent wel dat daarvoor organisatorisch de ruimte geboden moet worden.

3: Bieden van informatie over taalontwikkeling (inclusief meertaligheid) en verwijsmogelijkheden

Ouders hebben vaak geen duidelijke informatie over de spraaktaalontwikkeling, waardoor ze meestal niet goed kunnen beoordelen of er sprake is van (dreigende) achterstand. Als ze die informatie wel hebben, kunnen ze op tijd aangeven dat er behoefte is aan ondersteuning of extra zorg. Informatie over mogelijkheden van extra zorg helpt hen om samen met professionals te komen tot het bepalen van de beste zorg voor hun kind (shared decision making).

Wat is van belang voor de interpretatie van de resultaten ?

De interviews rondom het ouderperspectief zijn gehouden onder een beperkte groep van 38 personen, waarvan er 24 een gemiddelde SES hadden. Die interviews werden in het Nederlands gedaan, terwijl er ook anderstalige ouders deelnamen aan de groep.

Het signaal van ouders dat er behoefte is aan duidelijke informatie over taalontwikkeling is van belang voor de JGZ om op te pakken. De aanbevelingen om het ouderperspectief duidelijk onderdeel te laten zijn bij het screenen en beoordelen van de spraaktaalontwikkeling en om te zorgen voor een inbedding in interprofessionele samenwerking behoeven nog wel nadere uitwerking.

◉ STIP: wat kan de JGZ hiermee volgens de Stippel-Brigade?

De jeugdgezondheidszorg wil met haar taalscreeningsinstrument de spraaktaalontwikkeling in beeld brengen en goed kunnen signaleren wanneer kinderen een taalontwikkelings-interventie nodig hebben. Bochane meent dat met de huidige screening weliswaar goed gescreend wordt, maar dat daarbij wel de focus ligt op de leeftijd van 2 - 2,5 jaar. Ze stelt vast dat de taal zich ontwikkelt tot de kinderleeftijd van 6 jaar en dat het officieel vaststellen van een taalontwikkelingsstoornis vaak pas rond 3 jaar plaatsvindt (natuurlijk wordt er vanuit de JGZ bij vermoedens van een TOS ook al vóór het derde jaar actie ondernomen). Het is dus belangrijk dat de JGZ de vroegsignalering breder aanpakt en verbetert. Daarbij kunnen de door ouders benoemde verbeterpunten een leidraad vormen. Door aan te sluiten bij de behoefte van ouders t.b.v. een betere screening en concreet beleid daarop te ontwikkelen laat de jeugdgezondheidszorg zien invulling te geven aan shared decision making.

◉ STIP: ook nog wetenswaardig...

In het voorlaatste deel van het proefschrift van Bochane wordt de *Early Language Schale* (ELS) geïntroduceerd. De ELS is een screeningsinstrument met vragen m.b.t. 26 duidelijke en

¹ Te weten: perceptie van de taalscreening, perceptie van het consultatiebureau, perceptie van het consult, ouderfactoren, kindfactoren en wensen t.a.v. het consultatiebureau.

onderscheidende mijlpalen in de taalontwikkeling, die de problemen voor, maar vooral ook na 2,5 jaar kan screenen en dus kan bijdragen aan het verbeteren van de taalscreening.

Uit het onderzoek naar de validiteit van de ELS wordt duidelijk dat de sensitiviteit niet heel hoog is, namelijk 0,62. De specificiteit is wel hoger, namelijk 0,93, waardoor er een relatief kleiner aantal kinderen wordt doorverwezen. Een voordeel van de ELS is dat deze niet alleen door de JGZ maar ook door de kinderopvang en de voorschoolse educatie zou kunnen worden gebruikt. Een heldere handleiding voor het gebruik van de ELS moet echter nog ontwikkeld worden.

De huidige signaleringsmethode van de JGZ, benoemd in de Richtlijn Taalontwikkeling, beperkt zich tot een relatief compact aantal vragen. Bij onvoldoende score wordt er verder doorgevraagd middels verdiepvragen. De ELS is een vragenlijst die door ouders ingevuld moet worden. Als ouders dat niet gedaan hebben, kan het alsnog afnemen tijdens het consult tijdsintensief zijn.

In het verleden werd er al eens eerder een vragenlijst gehanteerd, de SNEL-test. Omdat deze regelmatig niet was ingevuld en de Richtlijn de screening bij 2 /2,5 jaar als belangrijke methode benoemde, hebben jeugdgezondheidszorg-organisaties de keuze gemaakt de SNEL-test niet meer te hanteren. Bij die keuze speelde ook de vraag hoe hanteerbaar de vragenlijst is voor de volledige populatie van 1 – 6 jarigen, waarbinnen er bijvoorbeeld ook sprake is van anderstaligheid en laaggeletterdheid.

De ELS heeft vanwege haar brede leeftijdsrange zeker potentie, al lijkt nader onderzoek nog gewenst. Een multidisciplinaire inzet van de ELS sluit aan bij de genoemde wensen van de ouders en kan wellicht bijdragen aan een effectievere vroegsignalering.

◉ **STIP: meer lezen**

- Margot Bochane gaf ook een [presentatie](#) over de [ELS](#) bij het NCJ in het kader van JGZ Live
- In de [AJN Nieuwsbrief](#) en in het [vakblad VROEG](#) is ook over dit onderzoek gepubliceerd
- Zie ook de richtlijn [taalontwikkeling](#).

◉ **STIP: verantwoording**

Titel: [Uniform screening for atypical language development in Dutch child health care](#)
Auteur: Dr. Margot Bochane
DOI: <https://doi.org/10.33612/diss.171348669>
Tags: #Taalontwikkeling #JGZrichtlijnen